

مدارس محیط زیستی

مدارس اکو و مدارس سی ای پی

مقدمه

آموزش برای توسعه پایدار نیازمند تجدیدنظر و اصلاح عمل در همه بخش‌های جامعه، از جمله آموزش و پرورش رسمی است. برای اصلاح آموزش رسمی وجود مدارس محیط زیستی، مانند مدارس اکو^۱ و مدارس سی ای پی^۲ که در آن آموزش محیط زیست با برنامه‌ریزی اجرا می‌شود، ضروری است. اهداف و اقدامات مدارس اکو و سی ای پی در راستای توسعه پایدار است. هدف این مدارس محیط زیستی کسب سود در زمینه‌های محیط زیستی، کم کردن ضایعات، صرفه جویی در مصرف انرژی، حمل و نقل سالم، تنوع زیستی، بهداشت و سلامت و ایجاد مدرسه‌ای با زمین سبز است. مدارس محیط زیستی به منظور توسعه عملی آموزش محیط زیست به ارائه راه حل‌های نوآورانه نسبت به مسائل زیست محیطی در برنامه مدارس می‌پردازند.

برنامه بین‌المللی مدارس اکو در عمل در چارچوب برنامه بنیاد بین‌المللی آموزش محیط زیست^۳ است که سازمانی غیردولتی است. این بنیاد مجری برنامه‌های آموزش محیط زیست و مسئول مدیریت و صدور گواهی نامه‌ها و هزینه‌های آن است. (هندرسون و تیل بوری^۴، ۲۰۰۴ و سایت مدارس اکو). قسمت اصلی این برنامه فکر «سازگاری با محیط به عنوان یک روش زندگی» است (موجنسن و مایر^۵، ۲۰۰۵). بنابراین، دانش‌آموزان باید دارای نگرش مثبت نسبت به محیط زیست با در نظر گرفتن انسان و طبیعت باشند. به این ترتیب مصرف‌کنندگان آینده، تولیدکنندگان و کسانی که در فرایند تصمیم‌گیری مشارکت دارند، نسبت به محیط زیست حساس‌تر می‌شوند. پیاده‌سازی آموزش جامع زیست محیطی در پروژه مدرسه بین‌المللی کشورهای عضو اکو ممکن است تا حدی به عنوان اصلاح یا نوسازی سیستم مدرسه‌ای در نظر گرفته شود. این پروژه براساس اصول پژوهش‌های بین رشته‌ای از ترکیب علوم طبیعی و جامعه‌شناسی با رویکردی جامع و سیستماتیک است. در این مدارس گرایش به سوی آینده با توجه به نیازهای نسل‌های آینده بسیار مهم است. بر این اساس، بررسی واقعی مشکلات زیست محیطی محلی، ملی و سپس جهانی به شکل دموکراتیک در عمل اجرا می‌شود. در این مدارس مشکلات زیست محیطی از جنبه‌های شناختی، عاطفی و زیبایی بررسی می‌شوند (موجنسن و مایر^۶، ۲۰۰۵). مدارس اکو در ۵۸ کشور دنیا وجود دارد، اما مدارس سی ای پی تنها در ترکیه وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: مدارس اکو، مدارس سی ای پی، آموزش محیط زیست.

ندا پریشانی

دانشجوی دکترای برنامه‌ریزی درسی
دانشگاه اصفهان و معلم زیست‌شناسی

برنامه بین‌المللی
مدارس اکو
در عمل در
چارچوب برنامه
بنیاد بین‌المللی
آموزش
محیط زیست
است که
سازمانی غیر
دولتی است

اهداف مدارس اکو

مدارس اکو به منظور توسعه عملی آموزش محیط زیست به ارائه راه حل های نوآورانه نسبت به مسائل زیست محیطی در برنامه مدارس می پردازد.

الف. اهداف کلی: اجرای عملی توسعه پایدار هدف کلی این مدارس است.

ب. اهداف ویژه: اهداف

مدارس اکو توسعه دانش، ارزش ها و رفتار سازگاران دانش آموزان با محیط زیست است. هم چنین ترویج مشارکت برخی یا همه دانش آموزان در شناسایی، طراحی، اجرا و نظارت راه حل ها که منجر به بهبود کیفیت مدرسه و محیط زیست محلی می شوند (برنامه مدارس اکو، ۲۰۱۲). هدف اصلی مدارس اکو سواد زیست محیطی، کم کردن ضایعات، صرفه جویی در مصرف انرژی و مدرسه ای با زمین سبز است (کریستی^۷ و همکاران، ۲۰۱۱). به عبارت دیگر می توان گفت اهداف ویژه مدارس اکو عبارت اند از:

الف. اهداف دانشی

۱. ایجاد درک در مورد ماهیت و عملکرد اکوسیستم و چگونگی ارتباط آن ها؛
۲. تأثیر مردم بر محیط زیست؛
۳. نقش جامعه، سیاست و نیروی بازار کار در تصمیم گیری های محیط زیست؛
۴. اصول توسعه پایدار محیط زیست؛
۵. آشنایی با فرصت های شغلی مرتبط با محیط زیست

ب. اهداف مهارتی

۱. آشنایی با مهارت های فنی در زمینه محیط زیست؛
۲. شناسایی و ارزیابی مشکلات زیست محیطی؛
۳. برقراری ارتباط با دیگران برای حل مشکلات زیست محیطی؛
۴. مشکلات زیست محیطی و حل و فصل آن ها؛

اهداف مدارس اکو توسعه دانش، ارزش ها و رفتار سازگاران دانش آموزان با محیط زیست است

۵. اتخاذ رفتارها و روش های محافظت از محیط زیست؛
۶. ارزیابی موفقیت اقدامات خود.

ج. اهداف ارزشی و نگرشی

۱. احترام به زندگی روی زمین؛
۲. قدردانی از میراث فرهنگی خودی؛
۳. تعهد نسبت به حفاظت از محیط زیست؛
۴. راه حل های طولانی مدت به رفع مشکلات زیست محیطی.

د. اهداف مدیریت منابع

۱. استفاده از روشی جامع در مدرسه و نظارت انرژی، مصرف آب و دفع زباله؛
۲. کاربرد بهترین عمل در مدیریت منابع؛
۳. شناسایی فرصت های یادگیری برای دانش آموزان با توجه به شیوه های مدیریت منابع (دپارتمان آموزش و حمایت از کارورزی حرفه ای و برنامه درسی نیوسالت ولز^۸، ۲۰۰۱).

اهداف مدارس سی ای

پی (آموزش محیط زیست و

پروژه های عملی برای مدرسه^۹)

هدف کلی: تلاش در جهت توسعه پایدار. **هدف های ویژه:** ایجاد و افزایش آگاهی های زیست محیطی و تغییر رفتار دانش آموزان که در نتیجه آن ها تبدیل به افرادی شوند که مشکلات زیست محیطی را درک و در پیدا کردن راه حل و اجرای آن تلاش می کنند. هم چنین، درک معنای دموکراسی و مشارکت در حل مسائل زیست محیطی و آگاهی رسانی به پدر و مادران و نیز رسیدن به انرژی پاک و تنوع زیستی (سادیکر^{۱۰}، ۲۰۰۵)

مدارس سی ای پی در راستای

اهداف چه اقداماتی را در

مدرسه انجام می دهند؟

طرح مدارس سی ای پی در تمام مدارس ترکیه از جمله استانبول وجود

در این مدارس در هر هفته عنوان مشکل زیست محیطی از طریق تابلوی مخصوص اطلاع رسانی می شود

از مزایای اجتماعی
مدارس اکو
می توان ایجاد
رفتار مثبت نسبت
به محیط زیست،
یادگیری خلاق،
سرمایه گذاری
ملی، ایجاد فرهنگ
محیط زیستی
مثبت، کمک به
بهبود سلامت
جامعه، افزایش
همکاری فراتر از
دروازه های مدارس،
مزایای مالی ناشی
از صرفه جویی را
نام برد

از ارزیابی پرچم سبز دریافت می کنند، اما بین مدارس س ای پی در ترکیه از جمله شهر استانبول و مدارس اکو تفاوت هایی وجود دارد. این تفاوت ها به قرار زیرند:

۱. مدارس سی ای پی ترکیه دارای خطوط راهنمای مشخص اند، در حالی که مدارس اکو در این زمینه به طور اختیاری و آزاد عمل می کنند.

۲. معلمان در مدارس اکو که به عضویت کمیته ارزیابی درمی آیند، باید مجوز کار در زمینه محیط زیست را کسب کرده باشند. این در حالی است که مدارس سی ای پی در استانبول چنین اولییتی ندارند.

۳. مدارس اکو دارای سیستم مدیریت محیط زیستی^{۱۲} هستند که شامل: طراحی، انجام دادن، کنترل و عمل است، در حالی که مدارس سی ای پی استانبول شامل سه مرحله آموزش، چک کردن^{۱۳} و نمایش است.

۴. موضوعات مورد بحث و تحقیق در مدارس اکو مشخص است (پسماند، آب،

برنامه درسی آن ها وجود دارد، می توان به موضوع هایی مانند تولیدات پاک، انرژی پاک، تنوع زیستی، معاهدات بین المللی محیط زیستی، سازگاری با محیط زیست، حقوق مصرف کنندگان، دستور کار ۲۱ حفاظت از طبیعت را نام برد.

از جمله بررسی هایی که در این مدارس صورت می گیرد می توان به مواردی هم چون: زباله جامد، آلودگی آب، آلودگی هوا، پارک و سبزی مناطق، آلودگی بصری اشاره کرد. به مدرسی که در ارزشیابی امتیاز بالایی دریافت کنند، جایزه ستاره دریایی با نشان سی ای پی داده می شود (ثران^{۱۱}، ۲۰۰۶).

چه تفاوت هایی بین مدارس سی ای پی با مدارس اکو وجود دارد؟

ترکیه عضو مدارس اکو است که براساس سیستم مدیریت آموزش محیط زیست کار می کنند. طبق اصول استکهلم در جهت توسعه پایدار گام برمی دارند و در نهایت پس

دارد. این مدارس علاوه بر متون درسی هر مدرسه دیگر، برنامه هایی برای آموزش محیط زیست اجرا می کنند. برخی از این برنامه ها که می تواند محلی و متناسب با شرایط محیطی باشد، عبارت اند از: تشکیل سمینار، کارگاه، نمایشگاه ها، اجرای برنامه هفتگی در رابطه با یکی از مشکلات زیست محیطی محلی مانند: آلودگی هوا، آلودگی آب، آلودگی و از بین رفتن خاک و مشکل دفع پسماند. در این مدارس در هر هفته عنوان مشکل زیست محیطی از طریق تابلوی مخصوص اطلاع رسانی می شود. دانش آموزان در طول هفته با یکدیگر بحث می کنند و برخی از آن ها در پایه های بالا یکی از مشکلات زیست محیطی محلی را به عنوان یک پروژه انتخاب و روی آن کار می کنند. در هر مدرسه کمیته ای از معلمان و دانش آموزان وجود دارد که این فعالیت ها را ارزیابی می کنند. برخی از این فعالیت ها از طریق رسانه های محلی و گروه های مردمی بیان و حمایت می شوند. از مطالبی که در

منابع

1. Henderson, K and Tilbury, D. (2004) *Whole-School approaches to sustainability*.
2. *An international review of sustainable school programs*. Report prepared by the Australian research institute in education for sustainability (ARIES) for The department of the environment and heritage, Australian government
3. Mogensen, F. & Mayer, M., (2005). *Eco-schools – trends and divergences*. Vienna: *Austrian federal ministry of education, science and culture*.
4. Sadiker, I. (2005b). *CEP sunumu [CEP Presentation]*. Power point presentation on CEP by Islam Sadiker.
5. NEW eco-schools research report (2013). *Exploring success to inform a new horizon, keep Britain tidy keep Britain tidy*. Eco-SchoolsEngland.
6. NEW eco-schools research report (2013). *Exploring success to inform a new horizon, keep Britain tidy keep Britain tidy*. Eco-SchoolsEngland.
7. NSW Department of Education and Training Professional Support and Curriculum Directorate. (2001) *Support for the Environmental Education Policy* (series of publications related to HSE, English, Mathematics, Languages, Creative Arts, Technology and Applied Studies; and Personal Development, Health and Physical Education). Sydney: NSW DET.
8. Thrane, M. (2006). *Environmental education schools in Turkey*. Aalborg University in environmental management department of development and February.

مثبت نسبت به محیط‌زیست، یادگیری خلاق، سرمایه‌گذاری ملی، ایجاد فرهنگ محیط‌زیستی مثبت، کمک به بهبود سلامت جامعه، افزایش همکاری فراتر از دروازه‌های مدارس، مزایای مالی ناشی از صرفه‌جویی را نام برد (گزارش تحقیقات مدارس تازه‌اکو^{۱۴}، ۲۰۱۳).

پی‌نوشت‌ها

1. Eco-schools
2. CEP
3. Mogensen, F. & Maye
4. FEE (Foundation for Environmental Education)
5. Henderson & Tilbury
6. Mogensen, F. & Maye
7. Christie
8. NSW Department of Education and Training Professional Support and Curriculum Directorate
9. CEP (Environmental Education and Implementation Project for School)
10. Sadiker
11. Thrane
12. EMS –Environment Management system
13. audits
14. NEW eco-schools research report

انرژی، تنوع زیستی) و هر موضوع سالانه مشخص می‌شود. در حالی که موضوعات مدارس سی‌ای پی استانبول آزاد است و هر هفته تغییر می‌کند.

۵. مدارس اکو هر سال ارزیابی و به موفق‌ترین‌ها پرچم سبز اعطا می‌شود، در حالی که به مدارس سی‌ای پی در استانبول پس از ارزیابی رتبه‌بندی و جایزه اعطا نمی‌شود (ثران، ۲۰۰۶).

مزایای مدارس محیط‌زیست چیست؟

از مزایای این مدارس می‌توان به مزایای فردی و اجتماعی اشاره کرد. از مزایای فردی می‌توان به مواردی مانند لذت و شادی، ارتباط عملی بین رفتار و سلامت، موفقیت‌های عاطفی و تندرستی فیزیکی دانش‌آموزان اشاره کرد (تیم توسعه پایدار و انرژی، ۲۰۱۳). از مزایای اجتماعی مدارس اکو می‌توان ایجاد رفتار